

ตอนที่ 4 อักษรภาษาอักษรเลขอักษรสี่อักษร

อักษรภาษา

เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่กำหนดด้วยจุดแทนตัวอักษร นักประชุมชาวอีสานกำหนด
เรียกว่า อักษรภาษา อักษรภาษาหรือจุดที่กำหนดแทนตัวอักษรมีตั้งแต่ 2 จุดถึง 5 จุด ใช้แทนได้
ทั้งพัญชนะและสาระ นอกจากนี้ยังพบว่าใช้ตัวเลขเปียนแทนสาระได้อีกด้วย

อักษรภาษาที่ใช้ในวรรณกรรมต่างๆ ปรากฏเป็นบางส่วนบางตอนเท่านั้น บางฉบับก็มีบาง
ฉบับก็ไม่มี ปรากฏมีทั้งในวรรณกรรมที่จารด้วยอักษรไทยน้อยและอักษรธรรม ดังนั้นหากไม่ทราบ
ไว้ก่อนเวลาอ่านหนังสือไปพบเข้าก็จะไม่เข้าใจอ่านไม่ได้ บางครั้งอาจตัดทิ้งไปเลยโดยคิดว่าผู้จาร
การผิดหรือเป็นการจารเด่นๆ หาความหมายไม่ได้

ตัวอย่างการใช้อักษรภาษาหรือจุดแทนอักษร มีวิธีการใช้อ่านนี้

เครื่องหมาย 2 จุด : บ น ล ง ล ถ า ง ແ ນ ພ ข ญ ช น ะ ต ว ก หรือ ດ เช่น

ជ្រោះ

อ่านว่า สนุก

ជ្រោះ

อ่านว่า สุก

ជ្រោះ

อ่านว่า สุด

ជ្រោះ

อ่านว่า สนุก

(จะอ่านเป็น ก หรือ ດ ต้องคุนรินทก่อนแล้วจึงกำหนดอ่านເອາດາມเนื้อความ)

เครื่องหมาย 3 จุด ... ច ា ຍ ໄ ປ ວ າ ແ ນ ພ ិ ស ុ ម ុ ង អ ា ន វ ា ស ុ ក ស ុ ណ ា

ជ្រោះ ... ធម្ម อ่านว่า สายสมร

ជ្រោះ ... ធម្ម อ่านว่า สนุกสนาน

เครื่องหมาย 4 จุด :: ប ន ល ង լ ถ า ງ 2 ແ ນ ພ ិ ស ុ ម ុ ង ន េ ង

ជ្រោះ ជ្រោះ

อ่านว่า สุกสัน

เครื่องหมาย 4 จุด ๕ ล้อนร้อนเครื่องหมายภาษาไทย แทนพยัญชนะตัว ด เช่น

ກະໄວ

อ่านว่า กดໄไว

ກະເຟັນໄວ

อ่านว่า กດເສັ້ນໄວ

เครื่องหมาย 5 จุด :: เรียงเป็นสองแฉว แฉวที่ 1 ແກວນ ສາມຈຸດ แฉวที่ 2 ແກວລ່າງ
ສອງຈຸດ ແກນພຍັງຫຼຸນທີ່ຕົວ ໜ ເຊັ່ນ

::ຂບ້ານ อ่านว่า ຫານຫານ

::ຂນບ້າບ อ่านว่า ຫານຫານ

เครื่องหมาย 5 จุด :: เรียงบញลงຄ່າງ ແກວຫ້າຍ 2 ຈຸດ ແກວຫວາ 3 ຈຸດ ແກນພຍັງຫຼຸນທີ່
ຕົວ ໝ ເຊັ່ນ

ຂິພ :: ນຍ ອ່ານວ່າ ຈິນໜ່ວຍ

เครื่องหมาย 2 จุด :: ชาກບິນลงຄ່າງ ແກນເສີຍສະຮະ ອ ແລະສະຮາ ເຊັ່ນ

ເຜູປ:ກນ ອ່ານວ່າ ເສນອກນັ້ນ

ຮຽບ: ອ່ານວ່າ ເຄຫາ

การใช้อักษรเลข

การใช้ตัวเลขแทนเสียงสาระ มีหลักเกณฑ์การใช้อย่างนี้ คือ ให้ใช้ตัวเลขวางอยู่ในตำแหน่ง
ของสาระที่ตัวเลขนั้นแทนเสียง เช่น ถ้าใช้แทนเสียงสาระที่ว่างไว้บนพยัญชนะก็ให้วางตัวเลขไว้บน
พยัญชนะ ถ้าใช้แทนเสียงสาระที่ว่างไว้ข้างใต้พยัญชนะก็ให้วางไว้ใต้พยัญชนะ ແກນเสียงสาระที่เรียง
ไว้หน้าและหลังพยัญชนะก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน

ใช้ตัวเลข 3 แทนเสียงสระ เช่น

 อ่านว่า สี อ่านว่า มี

ใช้ตัวเลข 4 แทนเสียงสระ เช่น

 อ่านว่า สู อ่านว่า หู

ใช้ตัวเลข 5 แทนเสียงสระไม้ทันอากาศ เช่น

 อ่านว่า สัน อ่านว่า ผัน

ใช้ตัวเลข 7 แทนเสียงสระ เช่น

 อ่านว่า ไส อ่านว่า ไม

ใช้ตัวเลข 9 แทนเสียงสระ อา +ๆ เช่น

 อ่านว่า สา อ่านว่า มา

การใช้ตัวเลขแทนเสียงสระนี้ในหนังสืออิชานามณี ฉบับพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ กล่าวไว้ว่า “ตัวเลข ๑ เป็นตีนหนึ่ง เลข ๒ เป็นตีนคุ้ง เลข ๓ ตัวหนึ่งเป็นไม้อ้อ เลข ๗ สองตัวเป็นไม้แอ เลข ๕ เป็นฟันทองบนหัวพิน เลข ๔ เป็นหันอากาศ เลข ๖ เป็นไม้อ้อ เลข ๘ เป็นพินหัว เลข ๙ เป็นไม้อ้อ เลข ๕ เป็นลากข้าง ซึ่งอ่านว่าอักษรเลข”

หนึ่งสองคลองนาทเบี้ยง เปื่อนบัง

เอครีสีเชียหลัง เคลือบไคลล์

ห้าผัดสักตะพินผัง ผันผ่อน

นพพาอาทกไม้ ไออ้ออัรรา ๑๔

^{๑๔} จินดานณี เล่ม 1-2, กับบันทึกเรื่องจินดานณีและจินดานณีฉบับพระเจ้าบรมโกศ (ศิลปานารណภาร 2504), หน้า 73.

นอกจากนี้ในหนังสือเรื่องการประพันธ์โคลงสีสุภาพขังกล่าวถึงการใช้ตัวเลขแทนเสียงสระไร่ว่า

“ กลอักษรเลข กลชนิดนี้ใช้ตัวเลขแทนตัวอักษร สูตรสำหรับถอนกลอักษรเลข ปรากฏในหนังสือปณมala ของพระเทพโนลี(ผู้) ดังนี้ ”

	๑ ๒ ทั้งคู่
ใช้ต่าง ๑ - ๒	งูให้ดี
๓ ต่าง ๔ - ได้	๔ ใช้เล่าที
วิสัญชนี	ถีก้วนควรภิวิต

	๕ แทนผัดใช้
๖ ต่าง ๗-๑-	๗ ใช้เป็นพินทุ
๘ บัญญัติอ้าง	๙ ต่าง ๑-งยิน
๙ -๑ ตราสิน	๑๐ เสริ่งสิ้นสารา

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
คดคงร ๕ พงษ์	บวชบวณ
หลับหลง ๖ หدمตามอ่อน	อยู่ค่วย
๖ นfen ๗ รศอน	กอนฉอช
๗ เป็นรน ๘ ครุณมวย	๑๐ ตั้งคงคงถัง

ผลกต

คิดถึงรำพึงถ้า	บวชบวณ
หลับหลง ไหลงเมօฝັນ	อยู่ค่วย
ໃນฝື່ນວ່າຮອນ	ເອນໂອຊ
ເປັນນຽນຮອນມັວຍ	ແຕ່ຕັ້ງກະນຶດ ๑๕ ”

15 กรมศิลปากร การประพันธ์โคลงสีสุภาพ, (กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร 2541) หน้า ๖๗.

ข้อสังเกต

อักษรภาษาหรือเครื่องหมายหลายสัญลักษณ์จุดคล้ายกับการใช้สาระ อิ ล oy ในอักษรพราหมี อักษรภาษานี้ใช้แทนตัวพัญชนะสาระหรือการใช้ตัวเลขแทนเสียงสาระจะใช้แทนพัญชนะและสาระ หรือตัวเลขบางตัวเท่านั้น ไม่ครบถ้วนตัว และมีลักษณะการใช้คล้ายกับอักษรคลบทว ผู้อ่านจะต้องอด บทกลหหรืออครหัสให้ได้ ถ้าอครหัสไม่ออกระไม่ทราบความหมายที่ซ่อนอยู่ในกลบทหรือจะ อ่านไม่ได้ความ อนึ่งคำว่ากานในที่นี้อาจหมายถึง คำประพันธ์ประเภทภาษาญี่ (คำที่ใช้เรียกคำ ประพันธ์ชนิดร้อยกรองทั้งหมดก็ได้)

อักษรสร้อย

อักษรสร้อยคือ อักษรไทยน้อยที่มีการเขียนแตกต่างไปจากการเขียนอักษรไทยน้อยโดย ทั่วๆไป คือ จะมีร้อยคำหรือในช่วงผ่อนคำของสาระและพัญชนะแต่ละตัวจะมีรูปอักษรคล้ายกับ สาระอย่างภาษาไทยปัจจุบัน แต่มีหัวกลับมาคั่นไว้ เวลาอ่านให้ตัดรูปตัวอักษรคล้ายสาระโดยหัวกลับทิ้ง ไปแล้วให้อ่านพัญชนะและสาระที่เหลือเหมือนอักษรวิธีของอักษรไทยน้อยโดยทั่วๆไป เช่น

ໂຈ ໂົດ ໂກ ໂນ ໂວ ໂງ ໂດ ໂລ ໂອ ໂງ ໂຍ ໂນ ໂມ
ໝ ໂນ ໂນ ໂງ ໂນ ໂນ ໂນ ໂນ ໂນ ໂນ ໂນ ໂນ
ໝ ໂນ
ໝ ໂນ ໂນ ໂນ ໂນ ໂນ ໂນ ໂນ ໂນ ໂນ

ถอดความ

โอนอคุปากน้อง	คูด่องหัวใจ
เมืองเขานาเวนไก	ข้านบ่อ
ไปยานได	พี่นี่นาในห้อง
เมืองหลวงต่างประเทศ	

ความหมาย

โืนน่องพุดแล้วทำให้โล่งใจ
เมืองเรารอยู่ไกลมากกลัวไม่
ไปเยี่ยมได พื้อยู่ในห้องที่
เมืองหลวงต่างประเทศ

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ମହାଦେଵ ପାତ୍ର କରି ପାତ୍ର କରି ପାତ୍ର
ପାତ୍ର କରି ପାତ୍ର କରି ପାତ୍ର କରି ପାତ୍ର କରି
ପାତ୍ର କରି ପାତ୍ର କରି ପାତ୍ର କରି ପାତ୍ର କରି

នពេរទី២

คันเจ้าขึ้นปิช้างกั้งห่มเป็นพระยา
เจ้าอย่าลืมคนพลอยบี้ความโคนกล้า

ความหมาย เมื่อเจ้าได้เป็นใหญ่เป็นพระยาจีช้าง
อย่าลืมคนยากไร้ซึ่งความ

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ

อักษรสร้อยนี้พบว่าในวรรณกรรมต่างๆจะมีการจารแทรกลงไปในเนื้อหาของวรรณกรรมนั้นๆตอนละสองบรรทัดบ้างสามบรรทัดบ้าง ไม่พบว่าจารคลอดทึ้งเรื่องเลย

“ပေါ်လခုန
သာများအတွက်မြတ်စွာပေါ်လခုန

ရှိခိုးပူး

ရှိခိုးလောက်မြတ်စွာပေါ်လခုန

ရှိခိုးလောက်

ရှိခိုးလောက်မြတ်စွာပေါ်လခုန

ရှိခိုးလောက်

ရှိခိုးလောက်မြတ်စွာပေါ်လခုန

ရှိခိုးလောက်

ရှိခိုးလောက်မြတ်စွာပေါ်လခုန

ရှိခိုး

ရှိခိုးလောက်မြတ်စွာပေါ်လခုန

ရှိခိုး

ရှိခိုးလောက်မြတ်စွာပေါ်လခုန

ရှိခိုးလောက်မြတ်စွာပေါ်လခုန

ရှိခိုး